

Posities binnen de veiligheidsregio's verschuiven

"We krijgen een

n data-explosie”

A dramatic scene of a fire at night. In the foreground, a firefighter in full protective gear is silhouetted against the intense orange and red glow of the flames. The firefighter is facing away from the camera, looking towards the burning structure. The fire is consuming a large, dark structure, possibly a building or a stage set, with bright orange and yellow flames and thick black smoke rising into the dark night sky. The overall atmosphere is one of urgency and danger.

Onder impuls van ICT, mobiele telefonie en RFID (Radio Frequency Identification) neemt de behoefte om informatie te delen toe. Dat geldt ook voor de zorgsector en in het bijzonder voor de hulpverleningsdiensten die betrokken zijn bij rampen- en crisisbestrijding. Ambulancediensten, Spoedeisende Hulp, overheden en meldkamers gaan steeds meer en meer gericht met elkaar communiceren. Ben van Lier, accountdirecteur bij Centric en gepromoveerd op het gebied van het uitwisselen en delen van informatie in netcentrische omgevingen: “Een snelle en adequate informatievoorziening is tijdens een rampsituatie essentieel en met de juiste techniek goed te realiseren.”

In de afgelopen jaren is Nederland meerder malen geconfronteerd met nationale en internationale crisissituaties. Bovendien leven we onder de voortdurende dreiging van terroristische aanslagen. Hulpverleningsdiensten moeten dus goed voorbereid zijn, zodat zij effectief kunnen handelen als zich inderdaad een ramp voordoet. Dat kan niet zonder doelmatige informatievoorziening en er wordt dan ook steeds meer informatie uitgewisseld. In 2008 besloot het kabinet de noodzakelijke informatievoorziening te baseren op de binnen Defensie gehanteerde netcentrische werkwijze en deze de komende jaren als uitgangspunt te nemen voor verdere ontwikkeling.

‘De ambulance wordt een verlengstuk van de Spoedeisende Hulp’

Ambulances

Tijdens grootschalige ongevallen en rampen heeft de ambulance - vaak als eerste ter plaatse - de taak informatie te verzamelen over het ongeval, de locatie, de omgeving, het aantal slachtoffers en de soorten letsels. De bemanning voert daarnaast een zogenaamde triage uit: een indeling van slachtoffers in urgentie-klassen. Deze categorisatie verloopt niet altijd zonder problemen. Ben: “Tijdens de Poldercrash van Turkish Airlines in Haarlemmermeer werd aan mensen die ogenschijnlijk weinig of niets mankeerden gevraagd om naar het opvangcentrum te gaan. Daar aangekomen bleek dat veel van hen wel degelijk zwaargewond waren. Vanwege het hoge adrenalinepeil direct na het ongeluk, bleven die ernstige klachten tijdens de triage onopgemerkt – mensen voelen zich dan namelijk beter dan ze daadwerkelijk zijn. Om dit soort situaties te voorkomen, is het van groot belang snel de juiste diagnose te stellen. Ambulances worden daarom steeds vaker ingezet om de slachtoffers zo volledig mogelijk te diagnosticeren.”

Techniek als katalysator

Volgens Ben zijn het met name de technologische ontwikkelingen waardoor de rol van de ambulance binnen de acute zorgketen verschuift. “Voorheen was de plaatselijke diagnose min of meer afhankelijk van de parate kennis van de ambulanceverpleegkundige. Die kennis wordt nu langzaam maar zeker aangevuld met allerlei technologische toepassingen. Met als gevolg dat er meer interactie plaatsvindt tussen de ambulance en het ziekenhuis. Een toepassing die daarbij een rol kan gaan spelen, is het digitale ritformulier. Met OpenCare:MDT kan de ambulancebemanning het ziekenhuis in de nabije toekomst precies informeren over wie er binnen wordt gebracht, wat de toestand van de patiënt is en welke hulp de ambulanceverpleegkundigen al hebben verleend. Die ontwikkeling zal zich verder doorzetten en de verwachting is dat artsen over niet al te lange tijd realtime meekijken met wat zich in de ambulance afspeelt. Bijvoorbeeld door een hartdiagnose-apparaat op afstand uit te lezen. De ambulance wordt dus een soort mobiele hub, een verlengstuk van de Spoedeisende Hulp.”

Informatie kanaliseren

Ook de hoeveelheid informatie die de meldkamer en de ambulance uitwisselen, zal explosief toenemen. “De meldkamer wil weten

waar de ambulances zich bevinden, welke ambulances vrij zijn en hoe ze de ambulances zo snel mogelijk naar het rampgebied kunnen sturen. Die informatie is voor een groot deel al beschikbaar met planningsoftware zoals OpenCare:AMBU Plan&Go. De GPS-plaatsbepaling geeft precies aan waar de chauffeurs en voertuigen zich ophouden en welke voertuigen beschikbaar zijn. Voor de Spoedeisende Hulp zijn dit soort gegevens natuurlijk weer veel minder relevant. Daarom is het belangrijk om - zodra de hoeveelheid data toeneemt - die informatie op een goede manier te kanaliseren. Wat is voor wie nuttig en hoe bieden we de informatie zo optimaal mogelijk aan? Hierover moeten afspraken worden gemaakt met alle hulpverleningsdiensten en de gemeenten."

RFID-technologie en slachtofferregistratie

Voor gemeenten is het van groot belang een correct beeld te hebben van de actuele situatie wat betreft het aantal slachtoffers, hun status en verblijfplaats. "De vraag die we ons nu stellen, is hoe we de slachtoffers zo efficiënt mogelijk kunnen registreren. Denk aan informatie over wie met welke ambulance wordt vervoerd en waar hij wordt opgevangen. Als je dat weet, voorkom je dat slachtoffers 'uit het zicht verdwijnen', met alle vervelende gevolgen van dien. Een deel van dit probleem kan worden opgelost door de barcode op de slachtofferregistratiekaart in te scannen en die informatie via de mobiele dataterminal naar de gemeente te versturen. Nog efficiënter is het om de slachtofferregistratiekaarten te vervangen door een polsbandje met een RFID-chip. Daarmee kan informatie namelijk sneller en eenvoudiger worden uitgelezen." Wie RFID-chip zegt, verzeilt al snel in een discussie over privacy en ethiek, weet ook Ben. "Onlangs was er nog veel ophef over het traceren van Alzheimerpatiënten. De vraag is: geven we deze patiënten een GPS-apparaat mee - met de kans dat ze het kwijtraken of vergeten - of voorzien we ze van een kledingstuk met een chip, zodat we ze echt altijd kunnen lokaliseren? Ik durf te stellen dat deze discussie over vijf jaar niet eens meer gevoerd wordt. Op dit moment spreken we nog over 'de ethische grens', maar die grens vervaagt naarmate de gevolgen van een maatschappelijk probleem - in dit geval vergrijzing - in al hun omvang zichtbaar worden. Het recht op privacy is bedoeld om ongebreideld gebruik van gegevens te voorkomen. Dat is in het geval van een RFID-chip voor Alzheimerpatiënten of slachtoffers van een ramp helemaal niet aan de orde. Als de overheid in deze moderne tijd aangeeft informatie nodig te hebben om rampen en crisis te bestrijden en als daar duidelijke regels over worden gemaakt; wat is dan het probleem?"

Vertrouwen in techniek en deskundigheid

Om informatie-uitwisseling mogelijk te maken, moet de sector de voordelen van het delen van informatie onderkennen en onderschrijven. "De sector is wat betreft de technische mogelijkheden nog onwetend en redeneert nog erg vanuit traditionele onmogelijkheden en kennis om de problemen in de hulpverlening op te lossen. Terwijl de oplossing in de techniek gezocht moet worden. Techniek en ICT worden nog te vaak als een 'ver van mijn

Ben van Lier

bed show' beschouwd; ingewikkelde materie die je over moet laten aan experts. Terwijl juist degenen die dagelijks in het zorgveld werken na zouden moeten denken over hoe ze met informatiedeling de zorg kunnen verbeteren. Bovendien is het van belang dat de deskundigen vanuit de verschillende disciplines elkaar vertrouwen. Als een ambulanceverpleegkundige informatie overbrengt met behulp van bepaalde apparatuur en hij doet dat binnen het kader van zijn bevoegdheid, dan moet de arts die gegevens niet tot in den treure willen controleren."

Informatieprojectie

"Wat we nu onderzoeken, is hoe we met die aanstaande 'data-explosie' moeten omgaan. Hoe maken we er werkbare informatie van en hoe tonen we die werkzame informatie vervolgens?" Ben verwacht dat we steeds meer Microsoft Surface-achtige constructen gaan zien. "De reguliere beeldschermen kunnen de informatiestromen straks niet meer aan. Daarom ontstaan er steeds meer middelen die het mogelijk maken om op een intuïtieve manier informatie te bewerken, in kaart te brengen en te schikken. Kijk naar de ontwikkelingen rondom Kinect en Wii; we gaan veel meer via lichaamsbeweging doen. En uiteindelijk bereiken we vanzelf het punt dat we helemaal geen scherm meer nodig hebben. Die ontwikkeling is een direct gevolg van de informatie-explosie. Zijn al deze kwesties morgen al aan de orde? Zeker niet, maar het is wel een onstuitbare trend en het zal niet lang meer duren voordat we er in de praktijk mee worden geconfronteerd."